

УДК 008 : 81 : 378

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-76-91](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-76-91)

Біловус Леся Іванівна доктор історичних наук, професор, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності, Західно-український національний університет, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, <http://orcid.org/0000-0003-4882-4511>

Васильків Олена В'ячеславівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності, Західноукраїнський національний університет, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, <https://orcid.org/0000-0002-7017-8299>

ВПЛИВ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРОФЕСІЙНУ КОМУНІКАЦІЮ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Анотація. Проблематика мультикультурності й глобалізації в сучасному світі стає все більш важливою та актуальною. Вона є об'єктом аналізу численних публікацій, автори яких зосереджуються на розгляді різних аспектів цих явищ. Особливого значення при цьому набуває аналіз взаємозв'язку мультикультурності й глобалізації з професійною комунікацією. Водночас більшість досліджень акцентують на теоретичних або методологічних аспектах, натомість емпіричних робіт набагато менше. Метою статті є емпіричне виявлення впливу мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі. Згідно з авторською позицією, структура сучасної професійної комунікації може бути представлена як сукупність змістовного, мотиваційного, діяльнісного, соціального, культурного, психологічного, організаційного, акмеологічного, аксіологічного та рефлексивного компонентів. Емпіричне дослідження демонструє, що найбільший вплив мультикультурного середовища на професійну комунікацію спостерігається в соціокультурному та ціннісному контексті. Водночас здійснений аналіз фіксує наявність різноманітних думок щодо особливостей професійної комунікації в глобалізованому світі. Зокрема, можна виокремити чотири типові групи респондентів. Представники першої групи (40%) вважають, що вплив мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі може бути оцінений як вищий за середній, а професійна комунікація є соціально-культурним

феноменом. На думку представників другої групи (14%), рівень впливу може бути визначений як середній, а професійна комунікація є індивідуально-психологічним феноменом. З погляду представників третьої групи (26%), рівень впливу є високим, а професійна комунікація є комплексним феноменом. Представники четвертої групи вважають, що рівень впливу є низьким, а професійна комунікація є вузькоспеціалізованим феноменом.

Ключові слова: мова, комунікація, мультикультурність, глобалізація, професійність.

Bilovus Lesia Ivanivna Doctor of History, Professor of the Department of Information and Socio-Cultural Activity, West Ukrainian National University, Lvivska St., 11, Ternopil, 46009, <http://orcid.org/0000-0003-4882-4511>

Vasylykiv Olena Vyacheslavivna PhD in Philology, Associate Professor of the Department of Information and Socio-Cultural Activity, West Ukrainian National University, Lvivska St., 11, Ternopil, 46009, <https://orcid.org/0000-0002-7017-8299>

THE INFLUENCE OF A MULTICULTURAL ENVIRONMENT ON PROFESSIONAL COMMUNICATION IN A GLOBALIZED WORLD

Abstract. The issue of multiculturalism and globalization in the modern world is a very significant issue. It is the object of analysis of numerous publications, the authors of which focus on consideration of various aspects of these phenomena. The analysis of the relationship between multiculturalism and globalization with professional communication becomes important. However, most studies focus on theoretical or methodological aspects, with much less empirical work. Thus, the aim of the article was to empirically identify the impact of a multicultural environment on professional communication in a globalized world. According to the author's position, the structure of modern professional communication can be represented as a set of meaningful, motivational, activity, social, cultural, psychological, organizational, acmeological, axiological and reflective components. Empirical research demonstrates that the greatest impact of a multicultural environment on professional communication is observed in the sociocultural and value context. At the same time, the conducted analysis records the presence of various opinions regarding the peculiarities of professional communication in the globalized world. In particular, four typical groups of respondents can be

distinguished. Representatives of the first group (40%) believe that the influence of the multicultural environment on professional communication in the globalized world can be estimated as higher than average, and professional communication is a socio-cultural phenomenon. According to the representatives of the second group (14%), the level of influence can be estimated as average, and professional communication is an individual-psychological phenomenon. From the point of view of representatives of the third group (26%), the level of influence is high, and professional communication appears as a complex phenomenon. Representatives of the fourth group believe that the level of influence is low, and professional communication appears as a highly specialized phenomenon.

Keywords: language, communication, multiculturalism, globalization, professionalism.

Постановка проблеми. Поняття мультикультурності й глобалізації стали невід'ємною частиною сучасної цивілізації, зокрема українського соціуму. Кордони між багатьма державами часто стають умовними, а отже, наявність здатності до необмеженої комунікації та готовність до неї набувають усе більшої важливості. Це стосується як особистісного, так і професійного спілкування, яке поступово змінюється й модернізується. Таким чином, не буде перебільшенням сказати про посилюваний вплив мультикультурного середовища на всі рівні професійної комунікації, що здійснюється в глобалізованому світі. Окреслена ситуація робить вивчення сутності та особливостей такого впливу важливим науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наявних наукових досліджень дозволяє класифікувати їх за п'ятьма основними групами. До першої входять публікації, присвячені феномену мультикультуралізму як фундаменту сучасного світу (О. Білецька [2], О. Бучковська [5], І. Сікорська [13]). Друга група містить роботи, у яких розглядається глобалізація в педагогічному контексті (В. Бодак [3], О. Кошелєва [10], Н. Чупрінова [15]). Третя група досліджень характеризує сутність і особливості формування комунікаційної культури (О. Бойко [4], Є. Васютинська [6], А. Стрижаков [14]). Четверта група об'єднує праці, у яких досліджується формування міжкультурної компетентності (О. Драгомирецька [7], І. Забіяка [8], С. І. Мединська [12]). До п'ятої групи належать наукові розвідки, у яких з'ясовуються особливості сучасної міжкультурної комунікації (О. Балануца [1], Л. Костик [9], О. Куцос [11]). Проте в більшості згаданих досліджень вивчаються теоретичні або методологічні аспекти окресленої проблематики, натомість емпіричних робіт набагато менше. Це дозволило сформулювати основну мету й завдання дослідження.

Мета статті – здійснити емпіричний аналіз впливу мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі. Для досягнення мети сформульовано такі завдання: 1) розробити опитувальник, що містить з'ясування особливостей впливу мультикультурного середовища на складові професійної компетентності; 2) сформувати вибірку в кількості 50 викладачів закладів вищої освіти України; 3) зібрати результати за допомогою гугл-форм; 4) здійснити математичний підрахунок отриманих результатів; 5) сформувати та схарактеризувати групи викладачів відповідно до особливостей оцінювання впливу мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі. Усі статистичні розрахунки (арифметичне середнє, кластерний аналіз) виконано за допомогою програми Statistica 10.0.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових досліджень, присвячених проблематиці професійної комунікації, засвідчує, що єдиної загальновизнаної структури цього феномену не існує. Залежно від загальної мети дослідники роблять акцент на різних складових. Контексти мультикультурного середовища й глобалізованого світу дозволяють розглянути структуру професійної комунікації як сукупність змістовного, мотиваційного, діяльнісного, соціального, культурного, психологічного, організаційного, акмеологічного, аксіологічного та рефлексивного компонентів.

Емпіричне дослідження виявило, що низький рівень впливу мультикультурного середовища на змістовний компонент професійної комунікації позначили 18% викладачів, середній рівень – 50%, високий – 32% (рис. 1).

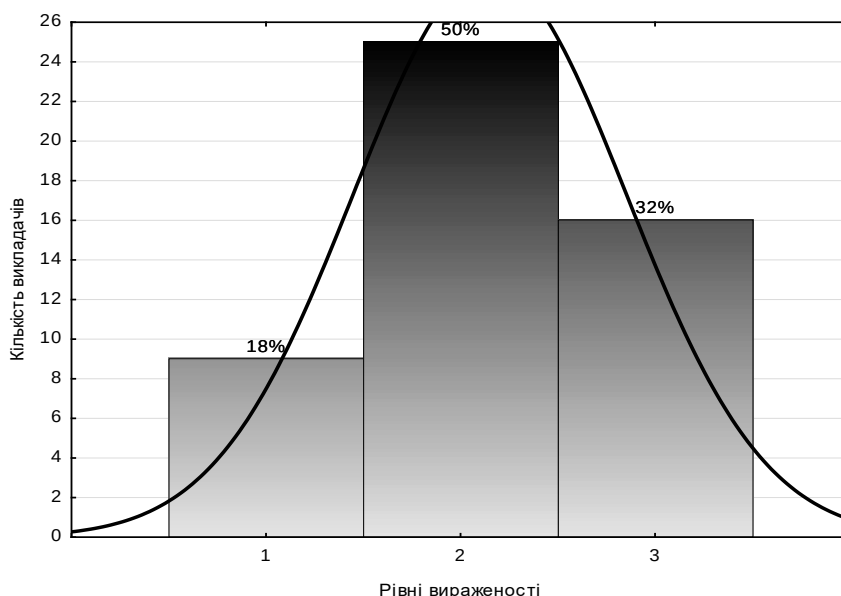

Рис. 1. Змістовний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на мотиваційний компонент професійної комунікації вказали 18% респондентів, середній рівень – 54%, високий – 28% (рис. 2).

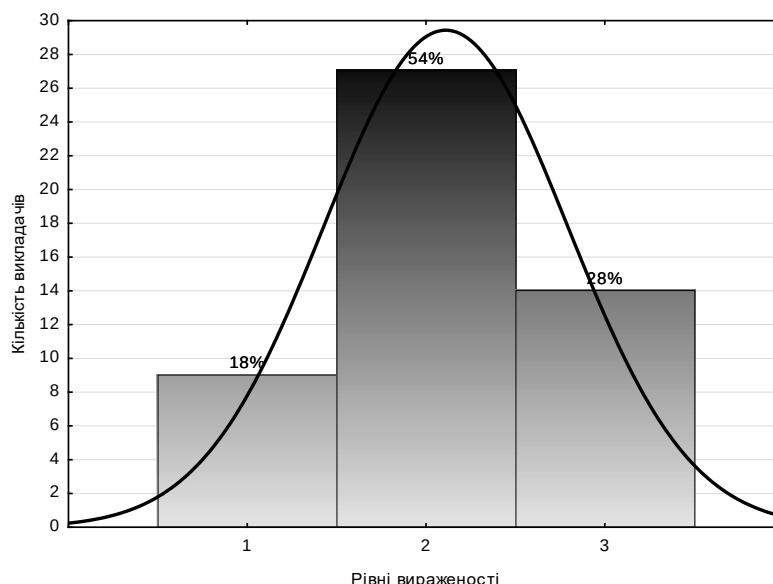

Рис. 2. Мотиваційний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на діяльнісний компонент професійної комунікації виявили 18% педагогів, середній рівень – 52%, високий – 30% (рис. 3).

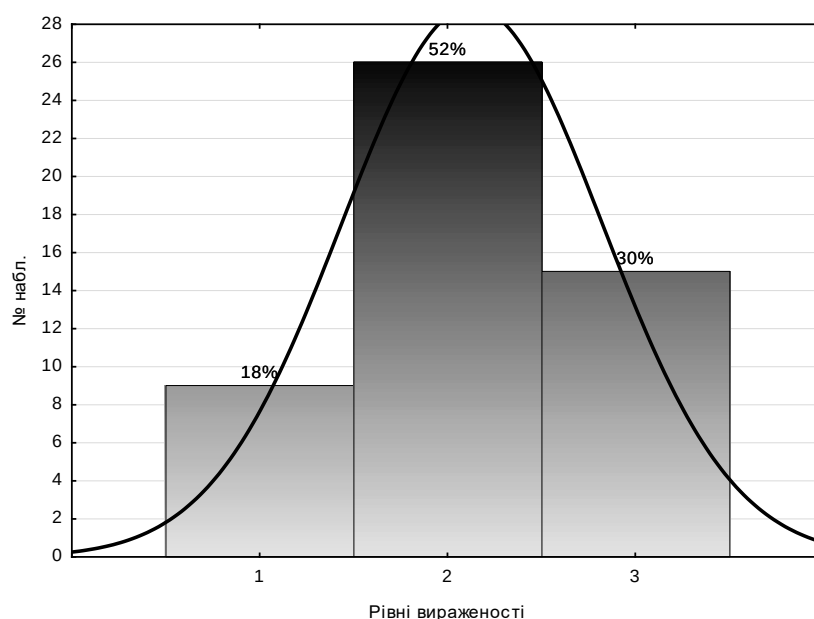

Рис. 3. Діяльнісний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на соціальний компонент професійної комунікації позначили 16% опитаних, середній – 44%, високий – 40% (рис. 4).

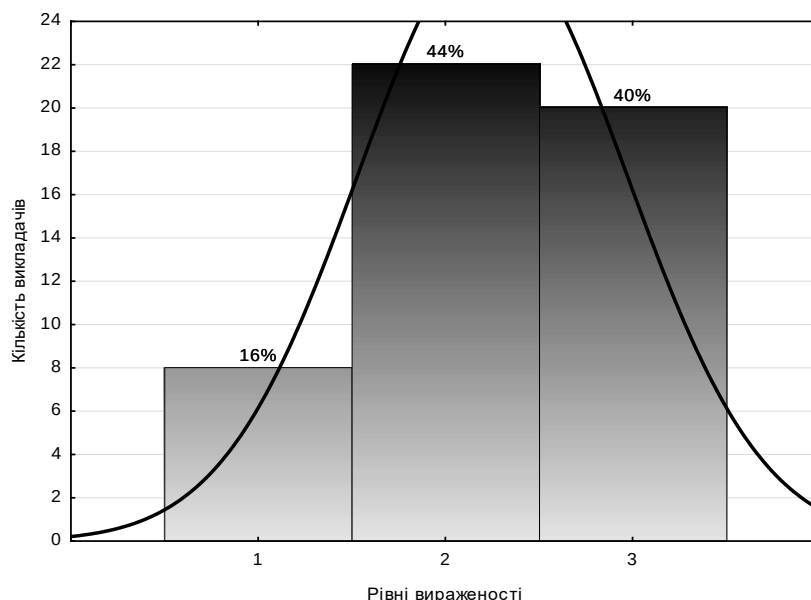

Рис. 4. Соціальний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на культурний компонент професійної комунікації вказали 14% респондентів, середній рівень – 42%, високий – 44% (рис. 5).

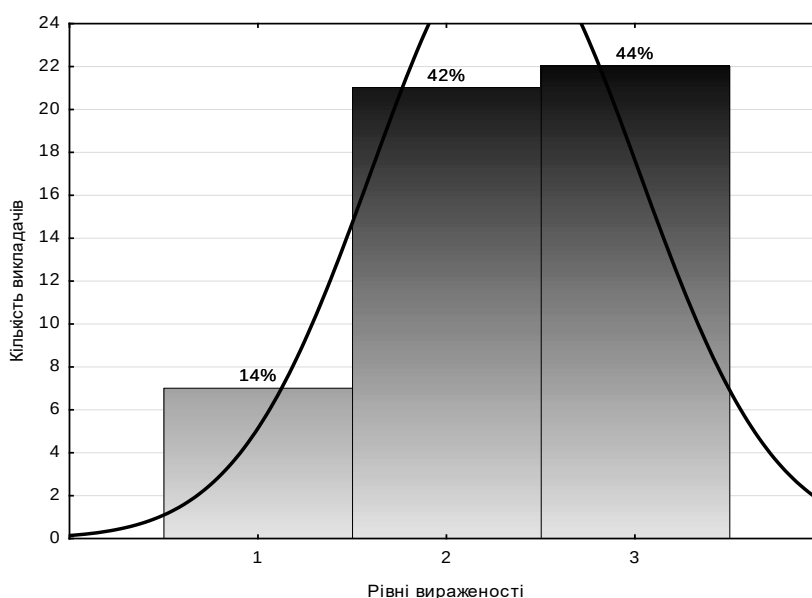

Рис. 5. Культурний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький і високий рівні впливу мультикультурного середовища на психологічний компонент професійної комунікації виявили по 22% педагогів, середній рівень – 56% (рис. 6).

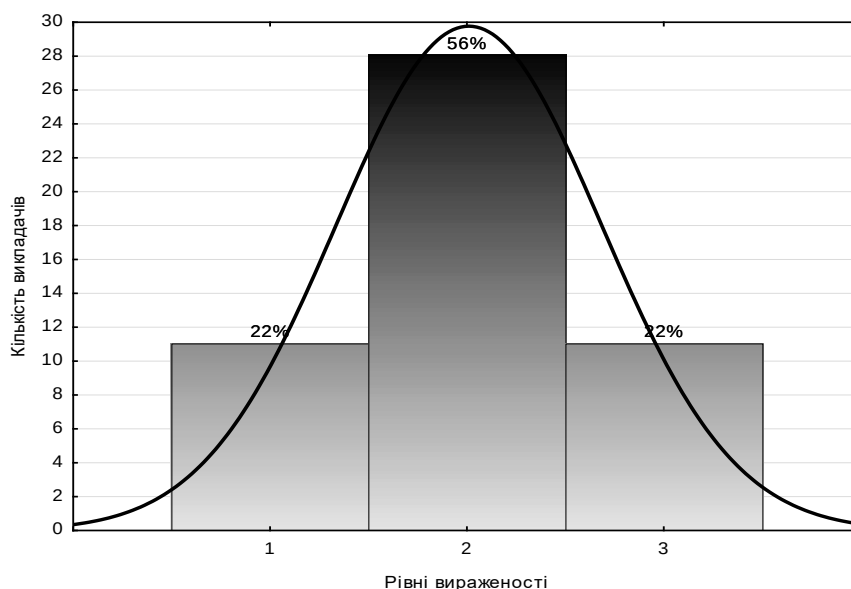

Рис. 6. Психологічний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на організаційний компонент професійної комунікації зафіксували 18% опитаних, середній рівень – 54%, високий – 22% (рис. 7).

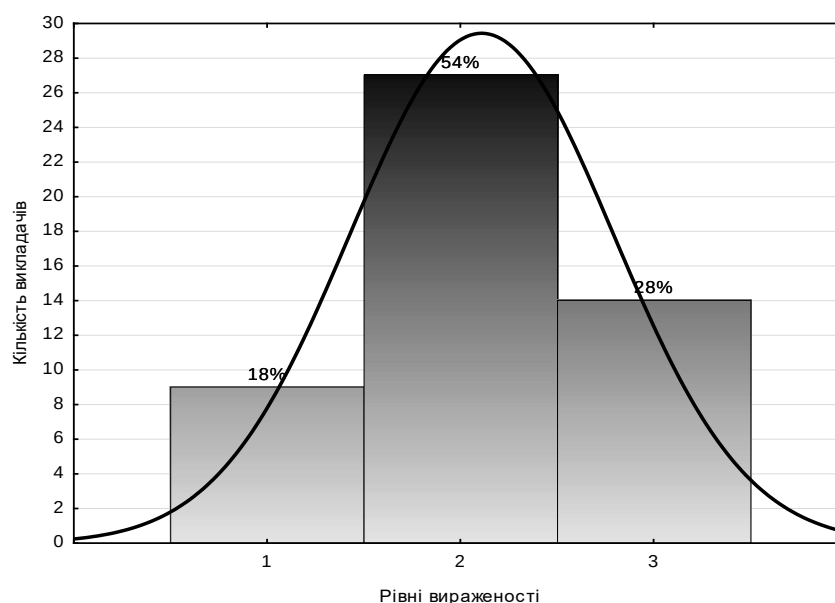

Рис. 7. Організаційний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на акмеологічний компонент професійної комунікації зазначили 18% викладачів, середній рівень – 46%, високий – 36% (рис. 8).

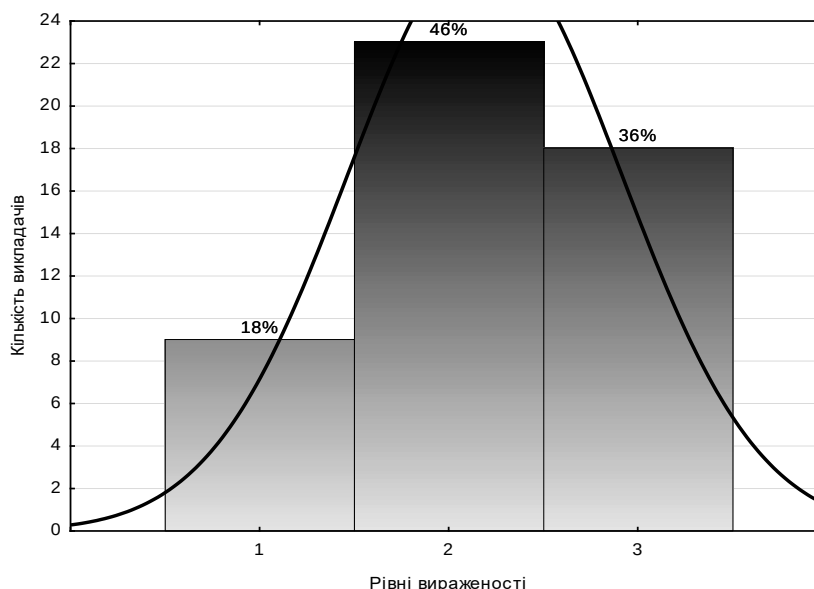

Рис. 8. Акмеологічний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на аксіологічний компонент професійної комунікації вказали 18% респондентів, середній рівень – 44%, високий – 38% (рис. 9).

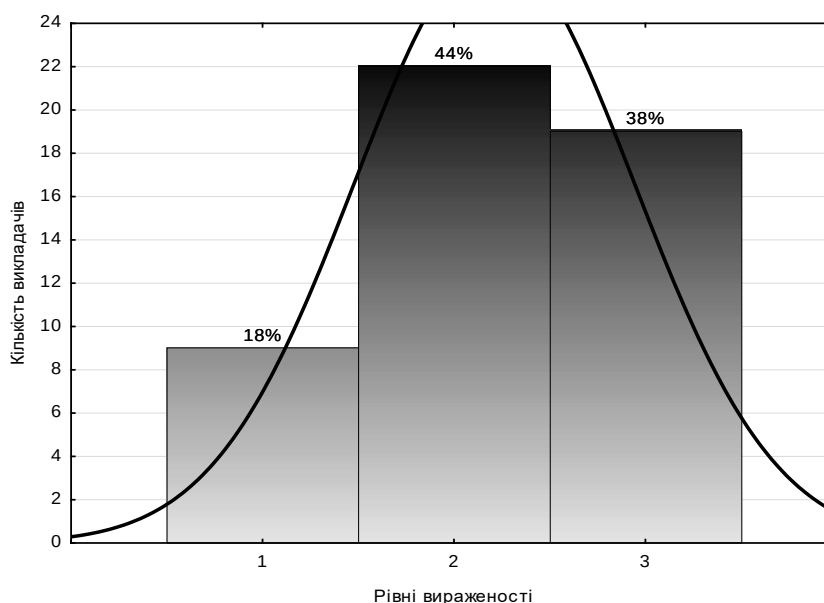

Рис. 9. Аксіологічний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Низький рівень впливу мультикультурного середовища на рефлексивний компонент професійної комунікації зафіксували 20% опитаних, середній рівень – 42%, високий – 38% (рисунок 10).

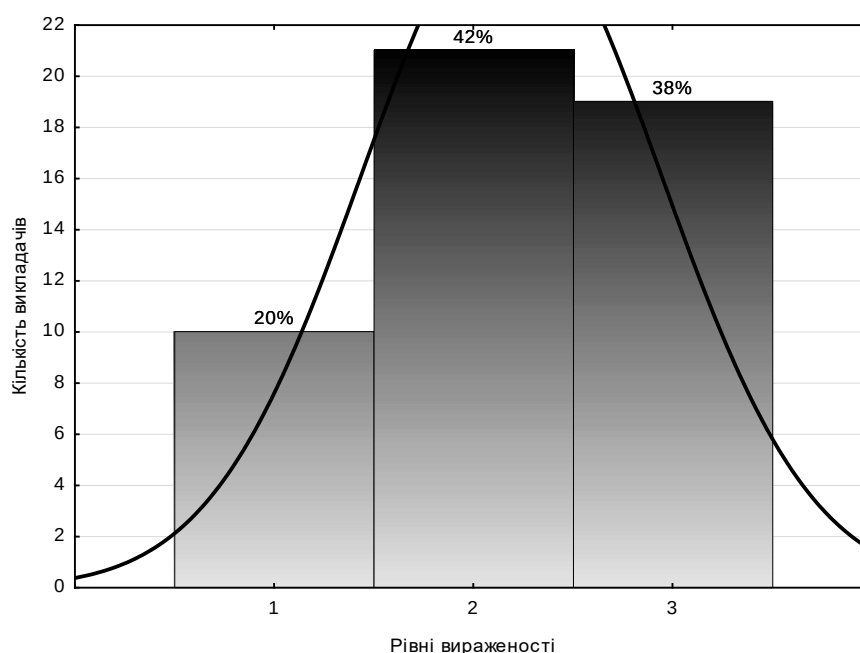

Рис. 10. Рефлексивний компонент професійної комунікації
Джерело: власна розробка авторів

Емпіричне дослідження виявило, що за всіма вимірюваними параметрами рівень показників є середнім або вищим за середній. За зменшенням значущості вони розташовані наступним чином: культурний компонент (2,30), соціальний компонент (2,24), аксіологічний компонент (2,20), акмеологічний компонент (2,18), рефлексивний компонент (2,18), змістовний компонент (2,14), діяльнісний компонент (2,12), мотиваційний компонент (2,10), організаційний компонент (2,10), психологічний компонент (2,00). Отже, викладачі вважають, що найбільший вплив мультикультурного середовища на професійну комунікацію спостерігається в соціокультурному та ціннісному аспектах. Водночас здійснений аналіз засвідчив наявність різних поглядів на особливості професійної комунікації в глобалізованому світі. Для диференціації груп педагогів із різним сприйняттям аналізованого феномена був здійснений кластерний аналіз, що дозволив класифікувати викладачів за оцінкою впливу мультикультурного середовища на професійну комунікацію (табл. 1, рис. 11).

Таблиця 1

**Середні значення кластерів, що об'єднують викладачів
за оцінкою впливу мультикультурного середовища
на професійну комунікацію в глобалізованому світі**

Компоненти	Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3	Кластер 4
Змістовний	2,050000	1,857143	3,000000	1,400000
Мотиваційний	2,450000	1,571429	2,307692	1,500000
Діяльнісний	1,900000	2,857143	2,615385	1,400000
Соціальний	2,450000	2,000000	2,692308	1,400000
Культурний	2,500000	1,571429	2,846154	1,700000
Психологічний	2,050000	2,428571	2,307692	1,200000
Організаційний	1,950000	2,285714	2,769231	1,400000
Акмеологічний	2,350000	1,571429	2,769231	1,500000
Аксіологічний	2,150000	2,714286	2,615385	1,400000
Рефлексивний	2,100000	2,142857	2,923077	1,400000

Джерело: власна розробка авторів

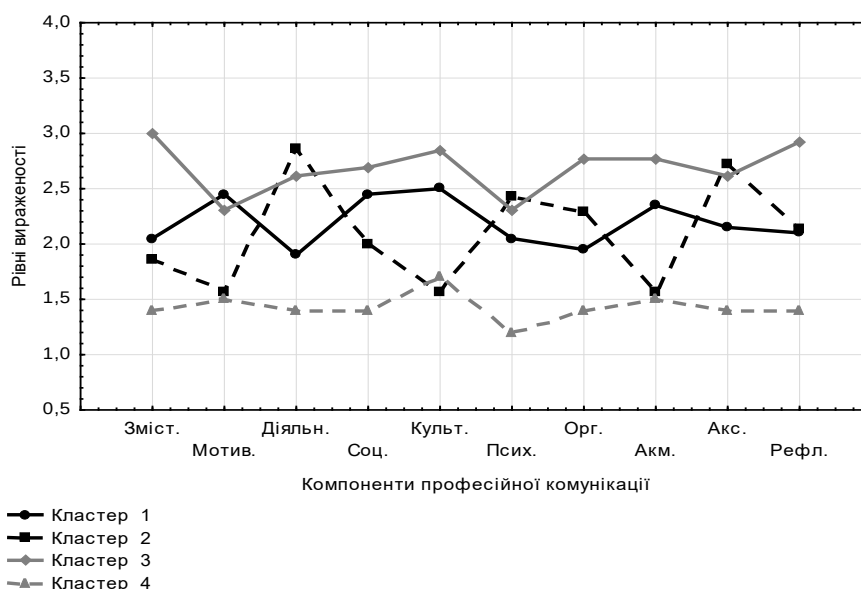

Рис. 11. Середні значення кластерів, що об'єднують викладачів
за оцінкою впливу мультикультурного середовища на професійну
комунікацію в глобалізованому світі

Джерело: власна розробка авторів

Перший кластер містить 40% викладачів (табл. 2). Вони вважають, що найбільш відчутним є вплив мультикультурного середовища на культурний, мотиваційний, соціальний та акмеологічний компоненти професійної комунікації. Крім цього, певного впливу зазнають аксіологічний, рефлексивний, змістовний та психологічний компоненти, дещо меншого – організаційний і діяльнісний. Таким чином, для представників першого кластера професійна комунікація в глобалізованому світі є

соціально-культурним феноменом. На їхню думку, рівень впливу мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі може бути оцінений як вищий за середній.

Таблиця 2

Описові статистики для першого кластера

Компоненти	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Змістовний	2,050000	0,510418	0,260526
Мотиваційний	2,450000	0,604805	0,365789
Діяльнісний	1,900000	0,447214	0,200000
Соціальний	2,450000	0,686333	0,471053
Культурний	2,500000	0,606977	0,368421
Психологічний	2,050000	0,510418	0,260526
Організаційний	1,950000	0,510418	0,260526
Акмеологічний	2,350000	0,587143	0,344737
Аксіологічний	2,150000	0,670820	0,450000
Рефлексивний	2,100000	0,718185	0,515789

Джерело: власна розробка авторів

Другий кластер охоплює 14% респондентів (табл. 3). На їхню думку, найбільше мультикультурне середовище впливає на діяльнісний, психологічний та аксіологічний компоненти професійної комунікації, дещо менше – на організаційний та рефлексивний компоненти. На відміну від представників першого кластера, представники другого роблять більший акцент на значущості професійної комунікації в особистісному, а не соціальному аспекті. Таким чином, професійна комунікація в глобалізованому світі є для них індивідуально-психологічним феноменом. На думку цих викладачів, рівень впливу мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі може бути оцінений як середній.

Таблиця 3

Описові статистики для другого кластера

Компоненти	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Змістовний	1,857143	0,377964	0,142857
Мотиваційний	1,571429	0,534523	0,285714
Діяльнісний	2,857143	0,377964	0,142857
Соціальний	2,000000	0,000000	0,000000
Культурний	1,571429	0,534523	0,285714
Психологічний	2,428571	0,786796	0,619048
Організаційний	2,285714	0,487950	0,238095
Акмеологічний	1,571429	0,534523	0,285714
Аксіологічний	2,714286	0,487950	0,238095
Рефлексивний	2,142857	0,377964	0,142857

Джерело: власна розробка авторів

Третій кластер об'єднує 26% опитаних (табл. 4). Отримані дані свідчать про те, що ці викладачі високо оцінюють рівень впливу мультикультурного середовища на всі зазначені компоненти професійної комунікації – змістовний, мотиваційний, діяльнісний, соціальний, культурний, психологічний, організаційний, акмеологічний, аксіологічний та рефлексивний. На їхню думку, професійна комунікація є чітким відображенням усіх процесів у глобалізованому світі, а її втілення залежить як від комунікантів, так і від загальних умов здійснення комунікації. Таким чином, для представників третього кластера професійна комунікація в глобалізованому світі є комплексним феноменом.

Таблиця 4

Описові статистики для третього кластера

Компоненти	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Змістовний	3,000000	0,000000	0,000000
Мотиваційний	2,307692	0,480384	0,230769
Діяльнісний	2,615385	0,506370	0,256410
Соціальний	2,692308	0,480384	0,230769
Культурний	2,846154	0,375534	0,141026
Психологічний	2,307692	0,480384	0,230769
Організаційний	2,769231	0,438529	0,192308
Акмеологічний	2,769231	0,438529	0,192308
Аксіологічний	2,615385	0,506370	0,256410
Рефлексивний	2,923077	0,277350	0,076923

Джерело: власна розробка авторів

Четвертий кластер містить 20% викладачів (табл. 5). Згідно з результатами емпіричного дослідження, вони не схильні до зіставлення мультикультурного середовища та професійної комунікації: показники всіх вимірюваних параметрів знаходяться на рівні нижчому за середній. Можна припустити, що представники четвертого кластера схильні розглядати професійну комунікацію як фаховий обов'язок, що обмежується виконанням конкретних завдань. Таким чином, на їхню думку, професійна комунікація в глобалізованому світі є вузькоспеціалізованим феноменом.

Таблиця 5

Описові статистики для четвертого кластера

Компоненти	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Змістовний	1,400000	0,516398	0,266667
Мотиваційний	1,500000	0,527046	0,277778
Діяльнісний	1,400000	0,516398	0,266667
Соціальний	1,400000	0,516398	0,266667
Культурний	1,700000	0,483046	0,233333
Психологічний	1,200000	0,421637	0,177778
Організаційний	1,400000	0,516398	0,266667
Акмеологічний	1,500000	0,527046	0,277778
Аксіологічний	1,400000	0,516398	0,266667
Рефлексивний	1,400000	0,516398	0,266667

Джерело: власна розробка авторів

Висновки. Проблематика мультикультурності й глобалізації в сучасному світі є досить актуальною. Вона постає об'єктом аналізу багатьох теоретичних розробок, автори яких зосереджуються на розгляді різних аспектів зазначених явищ, зокрема в контексті професійної комунікації. Згідно з авторською позицією, структура сучасної професійної комунікації може бути представлена як сукупність змістовного, мотиваційного, діяльнісного, соціального, культурного, психологічного, організаційного, акмеологічного, аксіологічного та рефлексивного компонентів. Загалом, опитані викладачі вважають, що найбільший вплив мультикультурного середовища на професійну комунікацію спостерігається в соціокультурному та ціннісному аспектах. Водночас здійснений аналіз засвідчив наявність різних поглядів на особливості професійної комунікації в глобалізованому світі.

Згідно з результатами кластерного аналізу, можна виокремити чотири групи викладачів. Представники першої групи (40%) вважають, що вплив мультикультурного середовища на професійну комунікацію в глобалізованому світі може бути оцінений як вищий за середній, а професійна комунікація є соціально-культурним феноменом. На думку представників другої групи (14%), рівень впливу може бути оцінений як середній, а професійна комунікація є індивідуально-психологічним феноменом. З погляду представників третьої групи (26%), рівень впливу є високим, а професійна комунікація є комплексним феноменом. Представники четвертої групи вважають, що рівень впливу є низьким, а професійна комунікація є вузькоспеціалізованим феноменом. Подальші дослідження доцільно зосередити на розгляді особливостей формування професійної комунікації в аспекті мультикультурності й глобалізації.

Література:

1. Балануца О. О. Розвиток міжкультурної комунікації майбутніх дипломатів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. №77. Т. 1. С. 114–118. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.77-1.20> (дата звернення: 20.05.2024).
2. Білецька О. Мультикультуралізм як важливий фактор розвитку суспільства в глобалізованому світі. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. № 4. С. 167–175. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177647> (дата звернення: 20.05.2024).
3. Бодак В., Пантук Т., Пантук М., Гамерська І. Глобалізація і інтеграція освіти України як індикатори її оптимізації розвитку. *Молодь і ринок*. 2021. № 11–12(197–198). С. 6–11. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.252820> (дата звернення: 20.05.2024).
4. Бойко О. Ю. Віртуальна комунікація як педагогічна проблема. *Modern Research in World Science: Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference*. Львів, 2022. С. 420–426. URL: <http://surl.li/uqbvn> (дата звернення: 20.05.2024).
5. Бучковська О., Веремчук О. Мультикультурний підхід до професійної підготовки фахівців у закладі вищої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2021. № 3(107). С. 60–64. URL: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2021-107-3-60-64> (дата звернення: 20.05.2024).
6. Васютинська Є. А. Формування комунікативних навичок майбутнього фахівця. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 213. С. 401–405. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-401-405> (дата звернення: 20.05.2024).
7. Драгомирецька О. О. Міжкультурний компонент комунікативної компетентності студентів-іноземців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 85. С. 94–99. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.85.16> (дата звернення: 20.05.2024).
8. Забіяка І., Лобанова С. Міжкультурна комунікативна компетентність майбутніх фахівців технічного та гуманітарного профілю у контексті глобалізації освітнього простору. *Іноватика у вихованні*. 2020. Вип. 11. Т. 2. С. 120–127. URL: <https://doi.org/10.35619/iiv.v2i11.220> (дата звернення: 20.05.2024).
9. Костик Л. Б., Доскач С. С., Батринчук З. Р., Платаш Л. Б. Міжкультурна комунікація у процесі професійної підготовки майбутніх психологів та педагогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. №76. Т. 2. С. 81–87. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-2.14> (дата звернення: 20.05.2024).
10. Кошелева О. Б., Кравчук О. А., Цисельська О. В. Комунікаційна культура в умовах глобалізації та її вплив на формування іміджу країни. *Питання культурології*. 2021. № 38. С. 287–300. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.247170> (дата звернення: 20.05.2024).
11. Куцос О. І. Аксіологічний вимір особистісних рис у мовній свідомості українців, уйгурів та ханьців: компаративний аналіз за результатами психолінгвістичного експерименту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2023. № 59. Т. 2. С. 70–73. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.2.16> (дата звернення: 20.05.2024).
12. Мединська С. І. Полікультурна, мультикультурна та міжкультурна компетентності: порівняльний аналіз на основі світового досвіду. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2021. № 2(22). С. 25–31. URL: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-2-22-3> (дата звернення: 20.05.2024).

13. Сікорська І. М. Мультикультуралізм та його вплив на освіту. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2019. № 3(43). С. 133–138. URL: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.3\(43\).195705](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.3(43).195705) (дата звернення: 20.05.2024).

14. Стрижаків А. О. Культура професійного спілкування майбутнього фахівця. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 7(13). С. 820–831. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-820-831](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-820-831) (дата звернення: 20.05.2024).

15. Чупрінова Н. Трансформація вищої освіти України в умовах глобалізації: виклики та перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 26. С. 87–94. URL: <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2019.26.11> (дата звернення: 20.05.2024).

References:

1. Balanuta, O. (2021). Rozvytok mizhkulturnoi komunikatsii maibutnikh dyplomativ [Development of intercultural communication of future diplomats]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 77(1), 114–118. <http://https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.77-1.20> [in Ukrainian].

2. Biletska, O. (2019). Multykulturalizm yak vazhlyvyi faktor rozvytku suspilstva v hlobalizovanomu sviti [Multiculturalism as an important factor of the society development in a globalized world]. *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty – International relations: theoretical and practical aspects*, 4, 167–175. <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177647> [in Ukrainian].

3. Bodak, V., Pantiuk, T., Pantiuk, M., & Hamerska, I. (2021). Hlobalizatsiia i intehtratsiia osvity Ukrainy yak indykatory yii optymizatsii rozvytku [Globalization and integration of Ukrainian education as indicators of its optimization and development]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 11–12 (197–198), 6–11. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.252820> [in Ukrainian].

4. Boyko, O. Yu. (2022). Virtualna komunikatsiia yak pedahohichna problema [Virtual communication as a pedagogical problem]. *Modern Research in World Science: Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference* (pp. 420–426). Lviv. Retrieved from: <http://surl.li/uqbvn> [in Ukrainian].

5. Buchkovska, O. & Veremchuk, O. (2021). Multykulturnyi pidkhid do profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u zakladi vyshchoi osvity [Multicultural approach to professional training of higher education professionals]. *Nova pedahohichna dumka – New pedagogical thought*, 3 (107), 60–64. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2021-107-3-60-64> [in Ukrainian].

6. Vasiutynska, Ye. A. (2024). Formuvannia komunikatyvnykh navychok maibutnoho fakhivtsia [Formation of communication of the future specialist]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky – Proceedings. Series: Pedagogical sciences*, 213, 401–405. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-401-405> [in Ukrainian].

7. Dragomyretska, O. (2022). Mizhkulturnyi komponent komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv-inozemtsiv [Intercultural component of communicative competence of foreign students]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 85, 94–99. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.85.16> [in Ukrainian].

8. Zabiia, I. & Lobanova, S. (2020). Mizhkulturna komunikatyvna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv tekhnichnoho ta humanitarnoho profilu u konteksti hlobalizatsii osvitnoho prostoru [Intercultural communicative competence of future specialists in technical and humanitarian sphere in the context of globalization of educational space]. *Innovatyka u vykhovanni – Innovation in education*, 11(2), 120–127. <https://doi.org/10.35619/iiv.v2i11.220> [in Ukrainian].

9. Kostyk, L., Doskach, S., Batrynychuk, Z., & Platash, L. (2021). Mizhkulturna komunikatsiia u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh psykholohiv ta pedahohiv [Intercultural communication in the process of professional training of the future psychologists and teachers]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 76(2), 81–87. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-2.14> [in Ukrainian].

10. Koshelieva, O., Rravchuk, O., & Tsyselska, O. (2021). Komunikatsiina kultura v umovakh hlobalizatsii ta yii vplyv na formuvannia imidzhu krainy [Communication culture in the globalised world and its influence on the country image making]. *Pytannia kulturolohii – Issues of cultural studies*, 38, 287–300. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.38.2021.247170> [in Ukrainian].

11. Kutsos, O. I. (2023). Aksiolohichni vymir osobystisnykh rys u movnii svidomosti ukraintsiiv, uihuriv ta khantsiv: komparatyvnyi analiz za rezultatamy psykholinhvistychnoho eksperymentu [Axiological dimension of personal traits in linguistic consciousness of Ukrainians, Uyghurs and Hans: Comparative analysis of the results of a psycholinguistic experiment]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 59(2), 70–73. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.2.16> [in Ukrainian].

12. Medynska, S. I. (2021). Polikulturna, multykulturna ta mizhkulturna kompetentnosti: porivnialnyi analiz na osnovi svitovoho dosvidu [Polycultural, multicultural and intercultural competence: a comparative analysis based on world experience]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedahohika i psykholohiia. Pedahohichni nauky – Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences*, 2(22), 25–31. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-2-22-3> [in Ukrainian].

13. Sikorska, I. (2019). Multykulturalizm ta yoho vplyv na osvitu [Multiculturalism and its impact on education]. *Visnyk NTUU «KPI». Serii: Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – Bulletin of the National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute». Political Science. Sociology. Law*, 3(43), 133–138. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.3\(43\).195705](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.3(43).195705) [in Ukrainian].

14. Stryzhakov A. O. (2023). Kultura profesiinoho spilkuvannia maibutnoho fakhivtsia [The culture of professional communication of the future specialist]. *Visnyk nauky ta osvity – Herald of science and education*, 7 (13), 820–831. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-820-831](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-820-831) [in Ukrainian].

15. Chuprinova, N. (2019). Transformatsiia vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: vyklyky ta perspektyvy [Transformation of higher education in Ukraine under the conditions of globalization: Challenges and prospects]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Filosofsko-politolohichni studii – Bulletin of Lviv University. Series: Philosophical and political studies*, 26, 87–94. <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2019.26.11> [in Ukrainian].